

Česká zemědělská univerzita v Praze

Institut vzdělávání a poradenství

**Analýza realizace učební osnovy předmětu odborný výcvik
v podmínkách školní zahrady**

Bakalářská práce

Autor: **Věra Fülekyová**

Vedoucí práce: Ing. Emil Kříž, Ph.D.

2008

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

Analýza realizace učební osnovy předmětu odborný výcvik v prostředí školní zahrady
.....

vpracovala samostatně a použila jen pramenů, které cituji a uvádím v seznamu použité literatury.

.....

V Jirkově dne 15. dubna 2008

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu práce ing. Emilovi Křížovi, Ph.D., za vstřícný přístup, podnětné nápady a připomínky, které jsem využila při své tvorbě bakalářské práce.

Abstrakt

Název bakalářské práce: **Analýza realizace učební osnovy předmětu odborný výcvik v podmínkách školní zahrady**

Bakalářská práce se zabývá rozborem učebních osnov předmětu odborný výcvik v prostředí školní zahrady středního odborného učiliště.

V teoretické části je nastíněna nová státní koncepce vzdělávání, charakteristika středního odborného vzdělávání a hierarchie učebních dokumentů v edukačním procesu v kontextu s pedagogickou praxí.

Hlavním úkolem byla analýza procesu výuky, učebních dokumentů, možnosti a podmínky střední školy. Sledovat funkce předmětové a metodické komise, realizaci partnerské praxe žáků školy a navrhnout nová opatření a nová řešení problematiky. Výsledkem je vlastní návrh učebních osnov, včetně nové charakteristiky, cíle a přínosu předmětu, jeho formy, organizace a hodnocení žáků. K učební osnově, jejich tematickým celkům, byly vytvořeny výsledky vzdělávání v podobě odborných kompetencí. Plně použitelný učební dokument jako součást nového školního vzdělávacího programu je přínosem pro výchovně - vzdělávací proces.

Abstract

The title of Bachelor's Thesis is: **Analysis of Practical Realisation of Syllabus of Subject Vocational Training in the Conditions of School Garden**

Bachelor Thesis concentrates on analysis of syllabus of the subject Vocational Training in the conditions of school garden of a vocational school.

The new state concept of education, the characteristics of vocational education and the hierarchy of educational documents in the teaching process in context of pedagogical profession is outlined in the theoretical part.

The main aim was to analyse the educational process, educational documents, the potential and the conditions of secondary school, to observe the role of subject and methodology boards and the practical realization of students' vocational partner training and to suggest new measures and suggestions of solving the problems. The outcome is

own concept of syllabus including new characteristics, aims and benefits of the subject, its form, organization and evaluating students. The outcomes of education in the form of specialized competences were created to each topic of the syllabus. Fully applicable teaching document is a contribution to educational and training process.

Obsah

1. ÚVOD	8
2. LITERÁRNÍ REŠERŽE	9
2.1 Systém vzdělávacích programů a státní program odborného vzdělávání	9
2.2 Charakteristika vzdělávacích dokumentů	11
2.2.1 Standardy středoškolského odborného vzdělávání (SOV), klíčové a odborné kompetence	11
2.2.2 Rámcové vzdělávací programy a jejich funkce	11
2.2.3 Studijní programy (obory dle klasifikace kmenových oborů vzdělání – dále KKO)	13
2.2.4 Profesionální profily	13
2.2.5 Školní vzdělávací programy	13
2.2.5.1 Charakteristika školního vzdělávacího programu školy	14
2.2.5.2 Profil absolventa	14
2.2.5.3 Učební plán	15
2.2.5.4 Učební osnovy vyučovaných předmětů	16
2.2.5.5 Učební osnova předmětu odborný výcvik	17
2.3 Problematika středního odborného vzdělávání v ČR.....	18
2.4 Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami	18
3. VLASTNÍ PEDAGOGICKÁ ČINNOST	20
4. PRAKTICKÁ ČÁST	21
4.1. Analýza učebních osnov předmětu odborný výcvik.....	21
4.1.2 Charakteristika prostředí a organizace školní zahrady	21
4.1.3 Organizace odborného výcviku	23
4.1.4 Průběh vyučovací jednotky OV	24
4.1.5 Funkce předmětové a metodické komise.....	25
4.2 Problematika realizace učebních osnov	25
4.3 Vlastní návrh učební osnovy s návazností na ŠVP	27
4.3.1 Učební osnova předmětu odborný výcvik	27
5. DISKUSE	37
6. ZÁVĚR	39
7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	41

Seznam použitých zkratk

BOZP	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
KKOV	Klasifikace kmenových oborů vzdělání
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NPV	Národní program vzdělávání
NUOV	Národní ústav odborného vzdělávání
OV	Odborný výcvik
RVP	Rámcový vzdělávací program
SOU	Střední odborné učiliště
ŠVP	Školní vzdělávací program
SOU	Střední odborné vzdělání

1. ÚVOD

Obsahem mé bakalářské práce je analýza realizace učebních osnov předmětu odborný výcvik v prostředí školní zahrady. Smyslem celé práce je zhodnocení problematiky učební osnovy odborného výcviku v prostředí školní zahrady středního odborného učiliště, navrhnout vhodné řešení a zpracovat nový učební dokument, který bude využit při zpracovávání školního vzdělávacího programu.

Ve své třináctileté praxi učitelky odborného výcviku na zahradě jsem se setkala s mnoha pedagogickými a provozními problémy při realizaci učební osnovy, pro které jsem až dosud nedokázala nalézt řešení.

Domnívám se proto, že analýza školního prostředí, uvědomit si její možnosti, personální a materiálové podmínky, potřeby žáků, sledovat funkce předmětové a metodické komise, realizaci partnerské praxe žáků a v neposlední řadě využít možnost vlastní tvorby učebních osnov, je cesta jak proces efektivního vyučování s ohledem na tržní poptávku, individuální schopnosti žáků a učitelů, uskutečnit.

Možnost vytvořit si vlastní osnovy předmětu, vlastní učební dokumenty, již mnoho subjektů ve školství využilo a já si myslím, že to je jedna z cest k pozitivní změně procesu praktického vyučování. Proto mě velmi motivovala možnost, analyzovat prostředí, správně zformulovat úskalí, nedostatky a problémy tohoto tématu v mé práci a najít řešení, které by změnilo formy a metody výuky a vedlo by výuku k efektivním změnám s ohledem na možnosti žáků a školy.

Rozhodně neméně důležitým faktem je, že střední odborné učiliště, v němž analýza probíhá, se stalo jedním z prvních subjektů středního vzdělávání, který začíná tvořit nový školní vzdělávací plán. Dokonce je pilotní školou při vytváření rámcového vzdělávacího programu ve spolupráci s Národním ústavem odborného vzdělávání.

Proč tedy nepřispět malým dílem, výsledkem své práce k uskutečnění a vytvoření nového vzdělávacího dokumentu? Proč nevyužít tuto skutečnost jako impuls pro vnitřní pozitivní změnu osobnosti učitele?

2. LITERÁRNÍ REŠERŽE

2.1 Systém vzdělávacích programů a státní program odborného vzdělávání

Koncepce edukačního procesu je realizována současnou školskou soustavou, která je vytvořena podle určitých školských zákonů (Slavík, Miller, 2006).

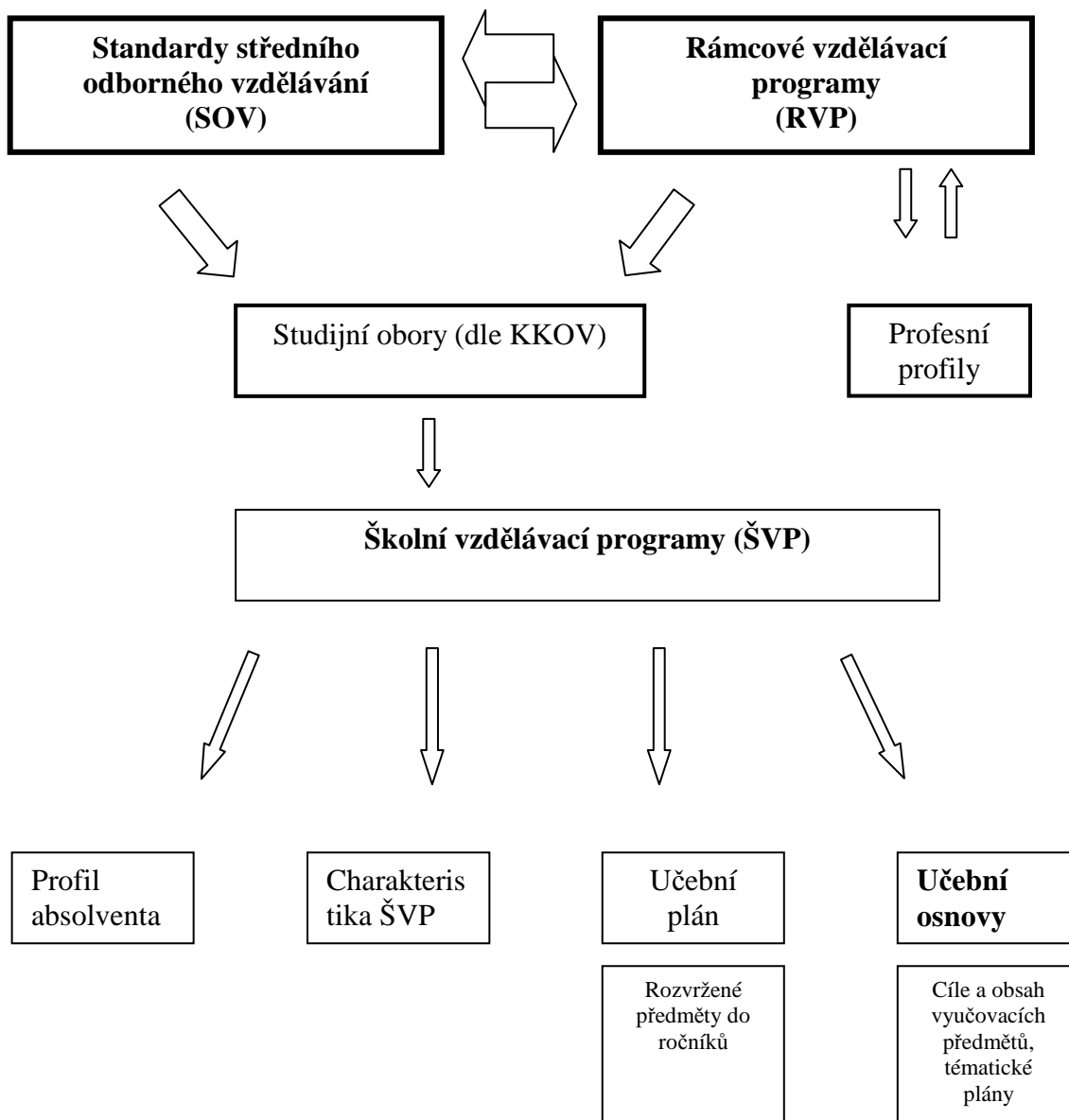
Podle zákona č. 561/ 2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, zpracovává Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy Národní program vzdělávání, projednává jej s vybranými odborníky z vědy a praxe, s příslušnými odborovými orgány, příslušnými organizacemi zaměstnavatelů s celostátní působností a s kraji a předkládá jej vládě k projednání. Vláda jej předkládá Poslanecké sněmovně a Senátu Parlamentu ke schválení. Národní program vzdělávání (NPV) rozpracovává cíle vzdělávání stanovené zákonem a vymezuje hlavní oblasti vzdělávání, obsahy vzdělávání a prostředky, které jsou nezbytné k dosahování těchto cílů. Pro každý obor ve středním vzdělávání se vydávají rámcové vzdělávací programy. Rámcové vzdělávací programy vymezují povinný obsah, rozsah a podmínky vzdělávání – jsou závazné pro tvorbu školních vzdělávacích programů, hodnocení výsledků vzdělávání u dětí a žáků, tvorbu a posuzování učebnic a učebních textů (MŠMT, 2004).

Konkrétní škola jako samostatná jednotka sice musí respektovat základní kurikulum¹ zahrnující složku všeobecného, odborného vzdělávání a klíčové dovednosti, ale její vlastní vzdělávací program poskytne žákům další vzdělání podle profilace školy. Škola může využít nabídku kompletních vzdělávacích programů, nebo si vytvoří vlastní, který však podléhá schválení MŠMT. Vzdělávací program je předkládán ve formě učebních dokumentů, po schválení MŠMT je centrálně registrován. Vzdělávací program přísluší vždy k určitému oboru vzdělávání, ale k jednomu oboru může příslušet více vzdělávacích programů. Všechny vzdělávací programy musí ale respektovat a naplňovat požadavky standardu středoškolského odborného vzdělávání (SOV) a rámcového vzdělávacího programu (MŠMT, 2004).

¹ Kurikulum - vzdělávací program, projekt, plán, jeho průběh a obsah učiva

Na základě těchto dokumentů a podle požadavků trhu práce byly formulovány profesní profily. Střední odborné školy si podle zmíněných dokumentů zpracují v průběhu dvou let vlastní školní vzdělávací program (MŠMT, 2004).

Vztahy mezi zmíněnými dokumenty naznačuje následující schéma státního programu odborného vzdělávání (Slavík, Miller, 2006).

Obrázek č. 1 - Schéma státního programu odborného vzdělávání

2. 2 Charakteristika vzdělávacích dokumentů

2. 2. 1 Standardy středoškolského odborného vzdělávání (SOV), klíčové a odborné kompetence

Standardy středoškolského odborného vzdělávání formulují požadavky státu na odborné vzdělávání. Požadavky v základním kurikulu jsou vymezovány s ohledem na úroveň a směr vzdělání (Slavík, Miller, 2006).

Úrovně vzdělávání respektují přístup Evropské unie pro odborné vzdělávání, získává se tak ukončená kvalifikace pro určitou činnost včetně ovládnutí příslušných nástrojů a osvojení metod práce, vykonávat samostatně praktickou činnost i úkoly v oblasti výroby, plánování nebo koordinace práce. Směry vzdělávání umožňují členění odborného vzdělávání podle obsahu odborné složky.

V vzdělávání v oboru směřuje v souladu s cíli středního odborného vzdělávání k tomu, aby si žáci vytvořili, na úrovni odpovídající schopnostem a studijním předpokladům klíčové a odborné kompetence (NÚOV, 2007).

Klíčové kompetence² je kategorií výchovně - vzdělávacích cílů, jde o „soubor požadavků na vzdělávání, zahrnující vědomosti, dovednosti, postoje a hodnoty, které jsou důležité pro osobní rozvoj jedince, jeho aktivní zapojení do společnosti a pracovní uplatnění“ (NÚOV, 2007, s. 54). Je rozčleněno do oblasti jazykové, společenské, matematické, přírodovědné, estetické vzdělávání a rozvoj tělesné kultury.

Odborné kompetence zahrnují obecné požadavky na odborně teoretickou a praktickou část přípravy společnou pro všechny programy, které mohou vzniknout v daném oboru. „Vztahují se k výkonu pracovních činností a vyjadřují profesní profil absolventa oboru vzdělání, jeho způsobilost pro výkon povolání. Odvíjejí se od kvalifikačních požadavků na výkon konkrétního povolání“ (NÚOV, 2007, s. 54).

2. 2. 2 Rámcové vzdělávací programy a jejich funkce

Národní program vzdělávání v ČR, tzv. Bílá kniha a zákon č. 561/2004 Sb., zavádějí do vzdělávací soustavy nový systém vzdělávacích programů. Kurikulární dokumenty jsou tvořeny na úrovni státní – v podobě NPV a rámcových vzdělávacích programů (RVP) a úrovni školní – v podobě školních vzdělávacích programů (ŠVP).

² Kompetence - způsobilost, schopnost, znalost, postoje, hodnotová orientace pro studijní obor

RVP pro střední odborné vzdělávání je státem stanovený a závazný dokument a zároveň otevřený, neboť bude dále ověřován a na základě analýzy získaných zkušeností doplňován a upravován. RVP stanovuje zejména konkrétné cíle, formy, délku a povinný obsah vzdělávání, a to všeobecného a odborného podle zaměření daného oboru vzdělávání, jeho organizační uspořádání, profesní profil, podmínky průběhu a ukončování vzdělávání a zásady pro tvorbu školních vzdělávacích programů, jakož i podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a nezbytné materiální, personální a organizační podmínky (MŠMT, 2004).

Při plošném zavádění RVP do života škol vidí náměstkyně NÚOV Jitka Pohanková nezkušenost učitelů s tvorbou učebních dokumentů. NÚOV pro takové případy vypracovalo metodickou příručku obsahující postup při tvorbě ŠVP a také pořádáním seminářů. Například v rámci Pilotu S se na podzim připravilo asi 130 školených lektorů.

Ale RVP jsou leccíms, jen ne revolucí nebo překvapivou novinkou. Jejich dvou sečný pohled je znám už z historie, z poloviny 90. let. Tehdy podobně začínaly bývalé pilotní školy Phare, které měly ambice stát se jakýmsi předobrazem reformy odborného školství. Paradoxně byly zašlapány do země, neboť příliš vyčnívaly. Jejich příklady a zkušenosti z praxe přežily a současným reformátorům posloužily jako ideový základ RVP (Husník, 2007).

Faktem také je, že si střední školy neslibují tolik co její autoři. Důvod je jednoduchý, ty střední školy které spolupracují se sociálními partnery, zohledňují regionální potřeby ve své výuce, tak s trochou nadsázky by se dalo říct, že ony řeší skutečné problémy, nikoli ty „virtuální,.. Nový systém tvorby vzdělávacích programů je pouze jedním článkem kurikulární reformy, dalším je změna vlastního procesu, její modernizace s cílem zlepšit kvalitu vzdělávání a připravenost žáků na život v 21. století (Kašparová, 2007).

Zkušenosti psychologů a učitelů vedou k závěru, že se vyplácí brát v úvahu individuální zvláštnosti žáků a studentů. Koneckonců jedna z mála didaktických zásad, která přečkala měnící se koncepce školství, je zásada individuálního přístupu k žákům (Mareš, 1998).

2. 2. 3 Studijní programy (obory dle klasifikace kmenových oborů vzdělání – dále KKOV)

Nařízení vlády č.689/2004 Sb. o soustavě oborů vzdělání v základním a vyšším odborném vzdělávání podává přehled oborů vzdělání podle klasifikace kmenových oborů (Slavík, Miller, 2006). Každý studijní program je označen kódem podle KKOV. Studijní obor vzdělání Zahradnické práce 41-52- E/011, ve kterém je realizována analýza učební osnovy, je konstruován takto:

41 – hlavní skupina (zemědělství a lesní hospodářství)

52 - kmenový obor (zahradník, zahradnické práce)

E – dosažené vzdělání (střední vzdělání s výučním listem)

001 - číslo vzdělávacího programu (obor zahradnictví)

2. 2. 4 Profesní profily

Profesní profil podává souhrnnou informaci o společných kvalifikačních požadavcích na výkon povolání. Respektuje kvalifikační požadavky ze sféry práce a umožňuje jejich promítnutí do programů odborného vzdělávání.

Součástí profesního profilu je charakteristika profesní uplatnitelnosti, obecné požadavky na výkon pracovních činností, okruhy pracovních činností a speciální pracovní činnost (Slavík, Miller, 2006).

Profesní profily je nutné vztahovat k povolání nebo k souboru pracovních činností, jejichž zvládnutí vytváří způsobilost k profesnímu jednání pro danou oblast. K profesnímu profilu se vztahuje vymezení již zmíněných klíčových a odborných kompetencí.

2. 2. 5 Školní vzdělávací programy

Školní vzdělávací programy jsou stěžejním pedagogickým dokumentem školy, na jehož základě škola realizuje vzdělávání v daném oboru. Musí být zpracován komplexně, v souladu s příslušným RVP a platnou legislativou (NÚOV, 2007).

Součástí školního vzdělávacího programu (ŠVP) jsou identifikační údaje, profil absolventa, charakteristika školního vzdělávacího programu, učební plán, učební osnova, případně popisy vzdělávacích modulů nebo jiných strukturních obsahových

celků, popis materiálního a personálního zajištění výuky v daném oboru vzdělávání a charakteristika spolupráce se sociálními partnery (Slavík, Miller, 2006).

2. 2. 5. 1 Charakteristika školního vzdělávacího programu školy

Školní vzdělávací program (ŠVP) je zde charakterizován po stránce jeho realizace. V porovnání s profilem absolventa je zaměřen na výstup žáka, na popis vnitřní struktury programu z hlediska jeho průběhu.

Také charakteristika ŠVP má svou následující formální strukturu - kód a název školního vzdělávacího programu, vstupní předpoklady žáků (např. absolvování devítileté školní docházky), délku vzdělávacího programu a forma studia (denní studium tříleté), pojetí a cíle vzdělávacího programu (pojetí ŠVP, vše z hlediska potřeb učitelů, kteří budou vzdělávací program realizovat, k čemu mají žáky vést). V tom se liší zásadně od charakteristiky profilu absolventa. Dále je to charakteristika všeobecného vzdělání (popisuje celkovou strukturu obsahu vzdělávání), odborného vzdělávání (vyjádření, ze kterého směru vzdělávání vychází) a klíčové dovednosti, organizaci a metody výuky (Kašparová, 2007).

MŠMT schválilo první skupinu RVP pro 61 oborů, v nichž studuje více než polovina středoškoláků, což znamená, že ze zákona mají střední školy, jichž se to týká, dva roky na tvorbu vlastního školního vzdělávacího programu. S jeho přípravou by měly podle odborníků začít nejpozději v prvním pololetí tohoto školního roku. Nejdůležitější pro tvorbu ŠVP je přesvědčit všechny učitele i další pracovníky školy, že vlastní vzdělávací program může být pro školu opravdovým přínosem. K tomu NUOV a jejich lektoři využívají semináře a organizované besedy, také neformální rozhovory. Je důležité hovořit o tom i se žáky a jejich rodiči (Husník, 2007).

2. 2. 5. 2 Profil absolventa

Profil absolventa vyjadřuje především závěrečné výstupy vzdělávacího programu v podobě získaných kompetencí absolventa. Vyjadřuje to, co by měl absolvent ovládat po ukončení přípravy v příslušném vzdělávacím programu. Profil absolventa má mít svůj název vzdělávacího programu včetně kódu (např. 41 – 52 – E/011 Zahradnické práce), dosažený stupeň vzdělání (např. úplné střední odborné) a způsob ukončení a certifikace (např. výuční list). Výsledky vzdělávání jsou rozděleny

na obecnou charakteristiku absolventa související s dosaženým stupněm vzdělání, obecné a odborné vědomosti, dovednosti a postoje, které jsou podstatné pro výkon odborných činností v oblasti získané kvalifikace a na trhu práce (NÚOV, 2007).

2. 2. 5. 3 Učební plán

Obsahem učebního plánu je tabulka s výčtem všech vyučovacích předmětů, jejich hodinovou dotací a rozvržení do ročníků, celkové počty vyučovacích hodin (NÚOV, 2007).

Kategorie a názvy vyučovacích předmětů	Počet týdnů v ročníku			
	1.	2.	3.	celkem
A. Povinné vyučovací předměty				
a) Základní předměty				
Český jazyk a literatura	1	1	1	3
Občanská výchova	1	1	1	3
Matematika	1	1	1	3
Tělesná výchova	2	2	2	6
Stroje a zařízení	1	-	-	1
Základy botaniky	2	-	-	2
Základy zahradnické výroby	1	1	-	2
Ekologie	2	1	-	3
Zelinářství	-	1	1	2
Ovocnictví	-	1	1	2
Květinářství	-	1	2	3
Sadovnictví	-	1	2	3
Informační a komunikační technologie	1	1	1	3
Odborný výcvik	21	21	21	63
b) Výběrové předměty				
Celkem hodin týdně	33	33	33	
B. Nepovinné předměty				

Tabulka č. 1 - Standardní učební plán pro obor 41-52-E/011 Zahradnické práce

Předměty základní (povinné) jsou společné pro studijní obor, předměty výběrové představují skupinu předmětů, které začleňuje do učebního plánu škola, předměty nepovinné (volitelné) je nezávislou kategorií, z kterých si žáci mohou vybírat a podíl praktického vyučování.

Při zařazování předmětů do ročníků zvažujeme náročnost jejich učiva a požadovaný výstup vzhledem ke schopnostem žáků a didaktickou a obsahovou návaznost na jiné předměty.

2. 2. 5. 4 Učební osnovy vyučovaných předmětů

Učební osnovy vyjadřují výchovně – vzdělávací cíle a obsah jednotlivých vyučovacích předmětů a to v souladu s RVP, profilem absolventa ŠVP, učebním plánem, hodinovou dotací v předmětu a se vzdělávacími potřebami a možnostmi žáků.

Struktura osnovy předmětu má mít svůj název, pojetí a výchovně- vzdělávací cíle vyučovaného předmětu. Důležitá je předpokládaná týdenní hodinová dotace a rozpis učiva formou tematických celků a témat. Doporučuje se důkladné projednání cílů v předmětové a metodické komisi tak, aby se představy učitelů stejného či odborného a praktického předmětu k sobě co nejvíce přibližovaly (Kalhous, Obst, 2002).

Úkol metodické komise je ve snaze provázat obsah a prostředky výuky odborných předmětů a odborného výcviku, směřovat proces vyučování k reálné praxi. Umožňuje stanovit vzájemné souvislosti mezi praktickým vyučováním a teoretickou přípravou, využívá mezipředmětových a vnitřipředmětových (mezitematických) vztahů (Kříž, 2005).

S obsahem učiva a stanovenými osnovami je potřeba porovnat či vytvořit obsah učebnice, pracovních sešitů či sylabu. Z praxe totiž vyplývá, že osnovy ani učebnice nejsou v mnoha případech dobře zpracované.

Učebnice je součástí různorodého souboru školních didaktických textů, tj. takových, které jsou speciálně konstruovány pro účely učení a vyučování. Zároveň je nutno vidět, že každá učebnice je součástí ucelené řady navazujících učebnic (Průcha, 1998). Na to je velmi často zapomínáno.

2. 2. 5. 5 Učební osnova předmětu odborný výcvik

Učební osnova předmětu odborný výcvik vymezuje tematický obsah vědomostí a dovedností, stanovuje rozsah a počet hodin učiva v předmětu a závazně stanovuje pořadí témat a vychází z charakteristiky oboru vzdělání, který je zaměřen na širokou profesní přípravu, na získání a propojení vědomostí a dovedností v praxi. Výuka úzce souvisí s odbornými předměty daného oboru (Kříž, 2005).

Odborný výcvik připravuje žáka na výkon stanoveného okruhu pracovních činností v povolání zahradník, absolventi se uplatní ve všech směrech zahradnické výroby. Vyučovací hodiny těchto předmětů bývají založeny na manipulaci s materiálem a metodické příručky pro učitele jsou plně vyzkoušených postupů (Patersonová, 1994).

Jde také o vytváření aktivního vztahu k přírodě. Vlastní činností se tak žáci naučí zlepšovat životní prostředí a vytvářet si ekologické vědomí (MŠMT, 1993).

Úkolem předmětu je naučit, rozvíjet a osvojit si odborné dovednosti a návyky v pracovních operacích. Dovednosti vznikají v úzké návaznosti na vědomosti a jsou dlouhodobě rozvíjeny nácvikem, jemuž předchází instruktáž. Cvikem se mění jejich rychlost, ubývá počet chyb, namáhavost, zvyšuje se obratnost, koordinace a preciznost výkonu, mění se kvalita průběhu činnosti směrem k vyšším ročníkům (Kolář, Šikulová, 2007). V průběhu osvojování dovedností v každém tematickém celku, při nácviku a procvičování dovedností a návyků, musí být začleněno seznámení a poučení s BOZP. Podrobným rozpracováním učebních osnov vzniknou tematické plány.

TEMATICKÝ PLÁN VYUČOVACÍHO PŘEDMĚTU ODBORNÝ VÝCVIK Obor vzdělání: 41-52-E/011 Zahradnické práce Třída: ZA Ročník: 1 (21 hodin týdně / 693 celkem za rok)							
Časový rozvrh	Tematický celek a téma	Počet hodin	Výchovný a vzdělávací cíl	Metody a formy, aktualizace	Základní pojmy	Materiál, vyučovací pomůcky	Didaktické poznámky
Září 1. týden	Tematický celek č.10 Téma 10.1 Sklizeň květin k sušení	6	Žák sklízí květiny k sušení a provádí jejich posklizňovou úpravu	Instruktáž s výkladem Vlastní činnost Průběžná kontrola Hodnocení	Vybarvení květu sklizeňová zralost Podtržení rostliny	Zahradnické nůžky a nůž, kleště, drát, kolečko	Květinové pole a vazárna

Tabulka č. 2 – Ukázka stylu tematického plánu 1. ročníku studijního oboru Zahradnické práce

Vyučující si rozvrhne celky až na téma jednotlivých vyučovacích jednotek. Tematický plán doplní o časové údaje vystihující výuku příslušných témat po jednotlivých měsících (Slavík, Miller, 2006).

V učebních plánech denní formy vzdělání 1. – 3. ročníků poskytující střední vzdělání s výučním listem (kódy oborů vzdělání E a H), se změnil denní počet praktického vyučování odborného výcviku na 6 hodin denně. Celkový počet hodin odborného výcviku v rámci praktického vyučování může být nejvýše 30 hodin týdně.

Cílem provedené změny učebních dokumentů bylo vytvoření souladu učebních plánů oborů vzdělání schválených MŠMT, zákoníku práce a školského zákona a to s účinností k 20. červnu 2007.

2.3 Problematika středního odborného vzdělávání v ČR

Střední odborné vzdělávání zahrnuje dosavadní studijní obory a představuje tak široké spektrum vzdělávací nabídky. Měla by být rozvíjena tak, aby si každý uchazeč mohl vybrat vzdělávací program odpovídající jeho schopnostem, zájmům a také potřebám trhu práce.

Významným problémem středoškolského vzdělávání, je přechod absolventů ze školy do praxe. V současné době se tento přechod mladých lidí prodlužuje a komplikuje, a to se projevuje především ve vysoké míře nezaměstnanosti absolventů. Proto je třeba realizovat celou řadu podpůrných opatření ve spolupráci se sociálními partnery, tj. především se zástupci zaměstnavatelů a zaměstnanců jak na centrální, tak zejména na regionální a místní úrovni. Zaměstnavatelé mají omezené množství ovlivňovat obsah a směr odborné vzdělávání, odborný výcvik či praxe často probíhá zcela ve školním prostředí, odtržené od reálného pracovního prostředí podniků a firem. V současné době totiž až 65 % absolventů učebních oborů vůbec nevstoupí v průběhu přípravy do reálného prostředí (MŠMT, 2001).

2.4 Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Ve smyslu školského zákona jde o žáky se zdravotním postižením, zdravotním a sociálním znevýhodněním. Při tvorbě vzdělávacího programu je třeba vzít v úvahu zejména charakter oboru vzdělání a požadavků na zdravotní způsobilost, možnosti

pracovního uplatnění, způsob úpravy školního prostředí, materiální a organizační podmínky, odborné a personální zabezpečení, způsob spolupráce se školskými pracovišti a přípravy pedagogů. Při vzdělávání žáků s takovými potřebami je možno využít pomoci asistentů pedagoga (NÚOV, 2007).

Nesmíme zapomínat na to, že pro dítě nejsou ve škole významné jen získané znalosti a dovednosti, ale i to jak se naučí vycházet se svými spolužáky, učiteli a jak se vyrovná s autoritou (Kerrová, 1997).

Z hlediska variability sociálních vazeb a vztahů v tomto typu vzdělávání jde o značně komplikovaný a složitý jev (Vališová, 2004).

3. VLASTNÍ PEDAGOGICKÁ ČINNOST

V roce 1993 jsem ukončila střední odborné vzdělání maturitní zkouškou na Střední zahradnické škole v Mělníku ve studijním Květinářství – Sadovnictví. Byl to počátek mé odborné činnosti. Po roce praxe v prodejně květinářství, začala má pedagogická činnost Odborném učilišti v Jirkově.

Od září 2007 bylo učiliště sloučeno se dvěma dalšími subjekty a začalo tak působení nového SOU. V učilišti jsou realizovány tříleté a dvouleté studijní programy s dosaženým středním stupněm vzdělání s výučním listem a Praktická škola dvouletá se středním vzděláním. Do výuky jsou zařazováni žáci s dokončenou školní docházkou i z osmé třídy a integrováni žáci se speciálními vzdělávacími potřebami.

Působím ve tříletém studijním oboru vzdělání Zahradnické práce na úseku školní zahrady. Vyučuji předmět odborný výcvik. Zařazení do učitelského sboru představovalo doplnit si pedagogické vzdělání. Dokončila jsem Doplňující pedagogické studium, Kurz speciální pedagogiky, Kurz počítačové gramotnosti a Kurz tvorby individuálních plánů. Pro rozšíření své odbornosti jsem se školila na floristických seminářích.

Během dvou následujících let musí učiliště vypracovat nové ŠVP pro všechny své vzdělávací obory. Přípravy se již rozběhly, pedagogickým pracovníkům byly rozděleny úkoly na jednotlivých fázích vývoje ŠVP. Svou první přípravnou fází jsem si prošla již v říjnu 2007 v NÚOV v Praze. Zúčastnila jsem se semináře kurikulární reformy a RVP pro obory vzdělání kategorie E. Nyní jsem koordinátor tvorby učebních osnov předmětu odborný výcvik pro všechny tři ročníky oboru vzdělání Zahradnické práce.

Podílím se na školních projektech a realizaci rekvalifikačních kurzů, na tvorbě učebních textů a tematických plánů. V rámci vyučování se svými žáky realizuji zahradnické zakázky, zúčastňuji se s nimi vazačských soutěží, prodeje zahradnických výpěstků a vedu vazačský kroužek. Ve funkci třídní učitelky jsem polovinu své třináctileté praxe. Jde o velmi specifickou práci s osobnostním a objektivním přístupem.

Pro svou další pedagogickou činnost mám stále velkou motivaci – motivací je člověk nerozhodný, v odbornosti nevědomý, ale s vlastní individualitou něco dokázat ve svém životě.

4. PRAKTICKÁ ČÁST

4. 1. Analýza učebních osnov předmětu odborný výcvik

4. 1. 2 Charakteristika prostředí a organizace školní zahrady

Analýza podmínek školy (Tabulka č. 3), její vzdělávací činnost a celkového klimatu na škole umožnilo stanovit, co by se mělo změnit, jaké by měly být koncepční záměry školy, na co by měl reagovat ŠVP. Analýza trhu práce v regionu by měla ukázat jak zaměřit vzdělávací strategii školy, jaké přednosti či mezery mají naši absolventi na trhu práce, jak přispět ke zkvalitnění a smysluplnosti učebních osnov odborného výcviku.

Součástí areálu školy je školní zahrada, na které je realizován skoro celý průběh odborného výcviku. Ke školní zahradě patří pozemky u dalších školních budov a přilehlý park. Park slouží jako arboretum naučné stezky. Školní zahrada je rozdělena na jednotlivé zahradnické úseky (ovocnářství, zelinářství, sadovnictví, květinářství a vazárna), které spravují učitelé odborného výcviku dle svého specifického zaměření. V areálu se nachází skleníky a zastřešené haly pro mechanizaci a uložení materiálu, šatny pro učitele a žáky a pracovní prostory učitelů. Patří sem i nově zřízená relaxační místnost .

Personální složení na úseku zahrada je o sedmi pedagogických pracovnících, třech asistentkách pedagoga a vedoucí úseku zahrady. Jsou odborně i pedagogicky způsobilí a jejich průměrný věk je 40 let.

Materiálně – technické vybavení je zajištěno mechanizací, vybavením skleníků, vazárny a ručním nářadím. Je postupně doplňováno a obnovováno. Spolupráce s ovocnářským podnikem zajišťuje možnost zapůjčení potřebných mechanizačních prostředků a pracovních pomůcek.

Pro demonstrování provozních podmínek školy je vytvořena SWOT analýza školy vybraného učiliště.

SWOT analýza - Škola SOU Jirkov	
<p>SILNÉ STRÁNKY</p> <ul style="list-style-type: none"> - umístění žáků se speciálními vzdělávacími potřebami - tvorba projektů (Revital, Jitka, Leonardo) - realizace rekvalifikační kursů ve dvou učebních oborech - jazykové animace - výměnné stáže se školami v zahraničí - omlazení pedagogického sboru - modernizovaná školní jídelna, internát a prostředí školy - dostatečná prostorová kapacita tříd - dlouholetá tradice školy - poloha a vzhled školy - domov mládeže v areálu školy 	<p>SLABÉ STRÁNKY</p> <ul style="list-style-type: none"> - nedostatek pracovního prostoru pro pedagogické pracovníky - neochota spolupracovat a odhodlání - konzervativní postoj některých pedagogů vůči změnám - nedůslednost některých pedagogů při řešení situací s problémovými žáky - laxní přístup k opakovaným sociálně patologickým jevům ve škole i na internátě - nechuť pedagogů se sebevzdělávat - praktické vyučování zřídka probíhá v podmínkách reálné praxe - nízký počet odborných učeben - nepružné reagování na potřeby trhu práce z hlediska zaměření oborů vzdělání - nízký počet PC na počet žáků a pedagogů - zastaralost některých pomůcek a odborných knihoven
<p>PŘÍLEŽITOSTI, MOŽNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - otevření maturitních oborů - umístění absolventů u sociálních partnerů školy - podrobná analýza potřeb sociálních partnerů - průběh praktického vyučování v podmínkách reálné praxe - projektové vyučování – žákovské projekty - vydávání školního časopisu - motivace pedagogů k vyšší aktivitě - prezentace žákovských výrobků v rámci obce a potažmo kraje 	<p>HROZBY, RIZIKA</p> <ul style="list-style-type: none"> - vliv kritické sociálně – pracovní situace způsobené vysokou nezaměstnaností v kraji - nízká motivace v rodině vzdělávat se a být zaměstnán - snížená poptávka trhu po určitých učebních oborech - odliv populace do středního vzdělávání zakončené maturitní zkouškou - chaotický management školy

Tabulka č.3 - **SWOT analýza**

4. 1. 3 Organizace odborného výcviku

Výchovným a vzdělávacím cílem předmětu je vypěstovat u žáků základní dovednosti a postoje týkající se dodržování pracovních postupů v souladu s BOZP, dodržování technologií a hospodaření s materiálem.

Předmět odborný výcvik (dále OV) tříletého studijního oboru Zahradnické práce, poskytuje žákům zejména přípravu pro praktické zvládnutí prací spojených s pěstováním, množením, ošetřováním a aranžováním rostlin. Protože jde převážně o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, bylo vhodné organizovat výuku tak, aby v týdnu byla zastoupena praktická i teoretická výuka. Výuka teorie a praxe je tedy uskutečněna v rámci jednoho týdne. Vyučovací jednotka OV je podle nového dodatku školského zákona v maximální délce šest hodin denně a 21 hodin týdně. V praxi to znamená, že tři a půl dne v týdnu je praktická část výuky a 1,5 dne teoretická část výuky.

Dokumentace o průběhu OV je vedena v deníku evidence odborného výcviku. Rámcový rozpis učiva je uspořádán do tematických celků a témat. Učitelé je do deníku zapisují na základě týdenního plánu. Týdenní plán tvoří třídní učitel z tematického plánu a zaznamenává do něj různé změny, návrhy, postřehy. Součástí deníku je i tzv. přerazovací plán témat. Jde o přehled evidence splněných témat u každého žáka. Žák by měl být v případě absence zpětně doškolen a ve zkrácené hodinové dotaci učitelem ukázáno a vysvětleno chybějící téma.

Na začátku školního roku jsou žáci seznámeni s provozem, s riziky na pracovišti a poučeni o zásadách bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (dále BOZP). V průběhu roku jsou žáci před výukou každého celku, i když již probraného, opětovně proškoleni. V zavedeném sešitu BOZP proškolení potvrdí svým podpisem. Velký důraz je kladen na vhodnost pracovních oděvů a obuvi, které jsou jim poskytnuty podle příslušného právního předpisu.

Třídy jsou naplněny na devět až jedenáct žáků. Při OV se třída žáků rozděluje na pracovní skupiny tak, aby ve skupině nebylo více jak šest žáků. Výuku každé skupiny vede jeden učitel. Tato organizace výuky plyne z vyhlášky MŠMT č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami.

Vzdělávání takovýchto žáků je zajišťováno formou individuální a skupinové integrace, podle individuálních vzdělávacích plánů, úpravou prostředí, využitím kompenzačních pomůcek, služeb asistenta pedagoga.

Vzhledem k velmi rozdílné fyzické i psychické úrovni žáků, byla vytvořena relaxační učebna, kde mohou žáci v průběhu OV odpočívat na speciálních vacích, využívat masážních pomůcek a protahovat se gymnastických míčích a to vše pod dohledem učitele.

4. 1. 4 Průběh vyučovací jednotky OV

A jak vyučovací jednotka probíhá? Odborný výcvik probíhá zejména ve vlastním zařízení (školní zahrada, hospodářství), odborné učebně nebo ve smluvních organizacích (pokud SOU určitou činnost podle učebních osnov nemůže zajistit) tj. ovocnářský podnik a prodejna květinářství. Tady se žáci účastní reálné praxe a osvojují si zcela nové dovednosti a návyky potřebné k naplnění cílů vyučování. Současně zlepšují svou schopnost komunikace, rozhodování, samostatnosti, pracovat v kolektivu a organizovat si čas a práci. V rámci celého OV žáci aplikují teoretické vědomosti z odborných předmětů v praktické výuce a osvojují si získané dovednosti.

Při OV je kladen důraz na dodržování zásad hygieny práce a BOZP. Učitel odborného výcviku vede žáky ke kladnému vztahu k práci a k profesní orientaci, utváří v nich smysl pro povinnost, odpovědnost, svědomitost a týmovou práci. Postupuje se od jednoduchých pracovních úkonů ke složitějším. Učitel odborného výcviku volí vhodné metody a organizační formy práce - preferuje se zejména názornost (praktická ukázka, instruktáž, schémata, pomůcky a nářadí), doplňování učiva o nové technologické poznatky z oblasti zahradnictví a hodnotí průběh práce a pracovní výsledky. Velmi často se aplikuje opakovaná instruktáž a individuální přístup. V závěru každého dne je činnost žáků klasifikována. Příslušný záznam je v deníku evidence OV.

Jednotlivá témata jsou uskutečňována v rámci možností školní zahrady. Pokud tomu tak není, je výuka zajištěna ve smluvních podnicích (viz výše), v rámci účasti vazačských soutěží či exkurzí. Otázkou však zůstává, jak dostatečně a uceleně jsou pak učební osnovy naplňovány. OV je také organizován formou odborných jazykových animací a prodejem žákovských výpěstků.

4. 1. 5 Funkce předmětové a metodické komise

Výuka OV úzce souvisí s odbornými předměty daného předmětu, jak již bylo zmíněno. Tedy ve skutečnost s činností konkrétních učitelů daného předmětu. Svůj postoj, úroveň odbornosti a všeobecný rozhled pak vnáší do pojetí a výkladu předmětu. Pro provázanost teoretických předmětů s praxí a koordinaci práce mezi učiteli odborných předmětů a učiteli odborného výcviku funguje metodická komise.

Z usnesení komise, jejímiž členy jsou učitelé odborného výcviku a vedoucí úseku vyplývá, že sice funguje, ale nenaplnuje její význam. Řeší sice provoz a organizaci výuky na zahradě, její materiální i personální zabezpečení, prázdninový provoz, závěrečné zkoušky či tvorbu tematických plánů, ale zásadním nedostatkem je nefunkční komunikace s učiteli odborných předmětů. Z jakého důvodu komunikace nefunguje a nepřináší cílený souběh vědomostí a dovedností bylo jedním z cílů šetření. Na základě řízených rozhovorů s učiteli, je jisté, že smysl předmětové a metodické nebyl pochopen.

4. 2 Problematika realizace učebních osnov

Učební osnova OV (jak již bylo řečeno) je uspořádána do tematických celků, které na sebe navazují a měli by mít provázanost s tématy odborných předmětů (ovocnictví, zelinářství, květinářství, sadovnictví). Bohužel v tom to případě se nabízí nepromyšlená posloupnost tematických celků a témat v jednotlivých ročnících. V prvním ročníku zcela chybí zastoupení již zmíněných odborných předmětů. Jsou zařazeny do učebního plánu až ve druhém ročníku, přestože výchovné a vzdělávací cíle tematických celků odborného výcviku vyžadují základní odborné vědomosti. Uskutečňování naplňování cílů je tak velmi těžké a mnohdy jsou naplněny až v dalších ročnících.

Komunikace s učiteli odborných předmětů je velmi liknavá. Velmi často naráží na neochotu cokoli měnit, přetvořit zaběhlá témata, zjednodušit či rozšířit jejich výklad, či reagovat na nové poznatky z praxe a reálný průběh odborného výcviku.

Právě nové poznatky z praxe a znalost skutečného potřeby trhu práce by měla zajistit praxe u smluvních organizací. Spolupráce s těmito podniky je v tomto pouze nárazová, nikoliv paralelně s učebními osnovami a školním rokem. V tomto případě

prakticky neexistuje souvislá příprava žáků v prostředí reálné praxe v oboru. Učitelé tak nemohou reagovat na potřeby zaměstnavatelů a náplně zahradnického oboru.

Tematické plány odborných předmětů se konstruuji pouze na základě obsahu učebnice a učebních osnov. Tematické plány OV se tvoří jen z učebních osnov (chybí učebnice akreditovaná ministerstvem školství). Často neodpovídají reálným potřebám žáků a jejich klíčovým a odborným kompetencím daného oboru.

Realizace některých témat je velmi obtížná (např. téma Dezinfekce půdy, Práce s herbicidy, Příprava chladírenských prostor), jiná témata neměla své opodstatnění v zařazení do daného tematického celku (např. téma Pěstování rostlin v hydroponii zařazené do tematického celku Ošetření rostlin v průběhu vegetace), další mohou být svým významem součástí jiných témat (např. téma Založení korunky rostlin může být vypuštěno a být součástí tématu Výsadba ovocných rostlin) a v neposlední řadě zbytečné zařazování stejných témat do různých celků (např. téma Zaštipování rostlin je v tematickém celku Pěstování rostlin i Ošetření rostlin v průběhu vegetace).

Zkušenosti z praxe hovoří, že i když se učitel snaží naplnit výchovné a vzdělávací cíle podle učebních osnov, najít adekvátní řešení, realita většinou dobrý záměr změní. Celkový provoz a potřeby školní zahrady se mnohdy ubírají jiným směrem, často je potřeba přizpůsobit se požadavkům zákazníků, zahradnickým zakázkám, počtu a úrovni žáků a klimatickým vlivům. Velmi nepříjemnou skutečností je rozsáhlost školní zahrady a pozemků. S malým počtem žáků ve třídách, s nedostatkem funkční mechanizace se provoz zahrady jen těžko zajišťuje. Žáci často prochází výukou s rozdílnou časovou dotací než je plánováno v týdenním či tematickém plánu.

Co je příčinou této situace? Kde hledat řešení? Je přeci věcí profesní etiky učitele, aby slepě neučil všechno to a jen to, co obsahují učebnice a osnovy, ale aby dotvářel kurikulum podle nových poznatků a znalostí oboru a především podle situace žáků a školy.

4.3 Vlastní návrh učební osnovy s návazností na ŠVP

Na základě zjištěných skutečností, nedostatků kvality výuky, rozhovorů s pedagogy z jiného podobně zaměřeného učiliště, připomínek svých kolegů a také žáků, byl vytvořen vlastní návrh učební osnovy předmětu odborný výcvik. Učební osnovy jsou koncipovány již jako součást nového ŠVP, který musí škola jako celek během dvou let zpracovat pro všechny obory vzdělání. Respektovala jsem požadavky a zásady tvorby vzdělávacího programu podle Metodiky tvorby školních vzdělávacích programů SOŠ a SOU vydané Národním ústavem odborného vzdělávání v Praze.

4.3.1 Učební osnova předmětu odborný výcvik

Učební obor	41 – 52- E/011 ZAHRADNICKÉ PRÁCE
Předmět	ODBORNÝ VÝCVIK
Počet hodin týdně	21 hodin
Ročník	první

Pojetí vyučovacího předmětu

Předmět poskytuje žákům možnost připravit se prakticky na práce spojené s pěstováním, ošetřováním, množením a sklizní rostlin, hnojením a ochranou rostlin, zakládáním a údržbě sadovnických úprav, zhotovováním vazačských výrobků a určování základních druhů. Žáci se v rámci odborného výcviku připravují na jednoduché a pomocné činnosti v zahradnictví.

Jsou vedeni k samostatnosti, zodpovědnosti, zdravému sebevědomí tak, aby byli schopni uplatnit se na trhu práce.

Cíle vyučovacího předmětu

Cílem předmětu je vypěstovat u žáků základní dovednosti a postoje týkající se dodržování pracovních postupů v souladu s BOZP, dodržování technologií a hospodaření s materiálem.

Přínos předmětu k realizaci klíčových kompetencí, mezipředmětové vztahy

Důležité je podněcovat žáky k vlastní seberealizaci a rozvoji vlastní osobnosti se zaměřením na zjišťování možností uplatnění na trhu práce, v občanském a pracovním životě vzhledem k případnému zdravotnímu postižení. Za žádoucí se považuje zejména posilování komunikativních dovedností, budovat vhodné sociální interakce a maximálně podporovat manuální zručnost.

Úzká mezipředmětová vazba existuje mezi OV a odbornými předměty (květinářství, sadovnictví, ovocnictví, zelinářství). Mezipředmětová komise uvádí v soulad potřeby a změny plynoucí při výuce těchto předmětů

Metody, formy a organizace výuky

Výuka je organizována jako tříleté denní studium, je zakončeno závěrečnou zkouškou s výučním listem.

Vyučující volí metody a formy podle charakteru činnosti a tělesného postižení žáků. Je nutné, aby si pedagogičtí pracovníci uvědomovali, že se v tomto oboru připravují žáci, kteří tímto většinou ukončují své vzdělávání. Takže je důležité, aby získali vědomosti a dovednosti nezbytné pro další osobní i pracovní rozvoj. Významné je uplatňování didaktických zásad vyučujícími, zejména zásady názornosti a přiměřenosti, ale i metody individuálního přístupu k žákovi.

Žáky je nutné neustále motivovat, zejména průběžným kladným hodnocením, uváděním příkladů situací z běžného života a využívat specifických metod – exkurze do zahradnických podejen, podniků a botanických zahrad, účast na vazačské soutěži, prezentace vlastní tvorby v rámci školy a obce.

Velmi vhodná je aplikace demonstračních a dovednostně – praktických výukových metod. Preferuje se zejména opakovaná instruktáž, průběžná kontrola práce a průběžná motivace.

Způsob hodnocení žáků

Hodnocení se uskutečňuje slovně nebo příslušným klasifikačním stupněm (dle klasifikačního řádu). Průběžná kontrola práce žáků je slovně hodnocena a slouží k motivaci a zkvalitnění práce. Doporučuje se klasifikovat žáky po opakovaném nácviku činnosti a zohledňovat individuální možnosti každého žáka.

Předmět
Počet hodin týdně

ODBORNÝ VÝCVIK
21 hodin týdně/33 týdnů/ 693 ročně

VÝSLEDKY VZDĚLÁVÁNÍ – ODBORNÉ KOMPETENCE	VZDĚLÁVACÍ OBSAH (učivo)	Ročník		
		1.	2.	3.
	1. ÚVOD DO PŘEDMĚTU	6	6	6
<ul style="list-style-type: none"> - chápe význam dodržování pravidel bezpečnosti jako nedílnou součást péče o své zdraví a svých spolupracovníků - zná a dodržuje základní předpisy týkajících se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a požární prevence - osvojí si zásady a návyky bezpečné a zdraví neohrožující pracovní činnosti 	<ul style="list-style-type: none"> 1. 1 Seznámení s organizací středního odborného učiliště a předmětu 1. 2 Základní ustanovení právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) 1. 3 Nejčastější zdroje a příčiny pracovních úrazů, druhy ohrožení při práci a způsob ochrany pracovníků, prevence rizik v daném oboru 1. 4 První pomoc při úrazech 1. 5 Požární ochrana 			
	2. ZAHRADNICKÉ ZEMINY	60	36	18
<ul style="list-style-type: none"> - ovládá postup zakládání a vyvážení pařenišť - umí založit a ošetřuje základní druhy zahradnických zemin - je schopen rozlišit druhy zahradnických zemin - zvolí a namíchá vhodný substrát pro základní sortiment pokojových a okrasných rostlin 	<ul style="list-style-type: none"> 2. 1 Zakládání a ošetřování zahradnických zemin 2. 2 Zakládání a vyvážení pařenišť 2. 3 Příprava zahradnických zemin a míchání substrátů podle rostlinných druhů 2. 4 Příprava množárenské směsi 	12	6	-
		18	12	6
		18	12	12
		12	6	-

	3. ZPRACOVÁNÍ PŮDY	24	18	12
- ovládá postup zpracování půdy ručním nářadím za současného zapravování chlévského hnoje	3. 1 Rytí půdy, zarývání chlévského hnoje a listí	12	6	6
- je schopen zvolit vhodné nářadí dle stavu půdy	3. 2 Zpracování půdy během vegetačního období s použitím ručního nářadí, urovnání pozemku hráběmi	12	12	6
- ovládá postup urovnání pozemku hráběmi				
	4. VÝSEVY	30	36	36
- ovládá způsoby ošetření a úpravy osiv před výsevem	4. 1 Výsevy – způsoby, stanoviště	12	12	12
- provádí základní typy výsevů a jejich následné ošetření	4. 2 Ošetření a úprava osiva před výsevem (luštění semen, stratifikace, nakličování)	-	6	6
- je schopen ošetřit výsevní nádoby proti chorobám a škůdcům různými způsoby	4. 3 Ošetřování výsevů	12	6	6
- volí vhodný způsob dezinfekce výsevních nádob	4. 4 Ošetřování nádob k výsevu	6	-	-
	4. 5 Zakládání a dosev trávníků	-	12	12
	5. PĚSTOVÁNÍ SADBY	66	90	84
- ovládá postup a techniku přepichování rostlin	5. 1 Přepichování sadby	30	24	24
- hodnotí kvalitu pěstované sadby	5. 2 Hrnkování, přesazování rostlin a používání kontejnerů	24	24	18
- provádí ošetřování sadby rostlin	5. 3 Ošetřování sadby	12	6	6
- umí hrnkovat řízkovance a semenáčky pokojových a okrasných rostlin	5. 4 Příprava a rozměření pozemku, zeměměřičské práce	-	6	6
- určuje základní sortiment pokojových rostlin	5. 5 Školkování okrasných rostlin a ovocných podnoží	-	12	12
- přesazuje a hrnkuje pokojové a okrasné rostliny (včetně víceletých) do kontejnerů	5. 6 Řez rostlin (výchovný, udržovací, zmlazovací řez, řez na pupen, na čípek a na ostro)	-	12	12
- provádí různé druhy řezů rostlin	5. 7 Přesazování víceletých stromů a keřů	-	6	6
- ovládá postup školkování rostlin				

	6. VÝSADBA	120	114	108
- umí připravit pozemek k výsadbě pomocí ručního nářadí	6. 1 Příprava pozemku k výsadbě	12	12	6
- ovládá výsadbu rostlin sázecím kolíkem, sázecí lopatkou, motykou a rýčem	6. 2 Výsadba pomocí ručního nářadí	18	12	6
- vysazuje ovocné rostliny, zeleninu, květiny a okrasné rostliny	6. 3 Ošetření po výsadbě	18	6	6
- ošetřuje a hodnotí stav rostliny po výsadbě	6. 4 Výsadba hrnkování (obalované) a prostokořenné sadby	24	12	12
- osazuje květinové zídky, mísy truhlíky a jiné nádoby	6. 5 Výsadba ovocných rostlin a založení korunky	-	12	12
	6. 6 Výsadba květin – letničky, dvouletky, trvalky	24	18	18
	6. 7 Výsadba zeleniny	12	12	18
	6. 7 Výsadba okrasných dřevin - stromů a keřů	12	18	18
	6. 8 Osazování skalek a květinových zídek	-	6	6
	6. 9 Osazování truhlíků a nádob, sesazování květinových misek	-	6	6
	7. VEGETATIVNÍ ROZMNOŽOVÁNÍ	30	42	48
- ovládá základní způsoby vegetativního rozmnožování okrasného materiálu a ošetřování řízkovanců na množárně	7. 1 Množení rostlin řízkováním – bylinné, listové a dřevité řízky	12	18	18
- u stěžejního sortimentu pokojových květin a okrasných rostlin doporučí a provede obvyklý způsob množení	7. 2 Množení rostlin oddělky, odkopky, dělením a šlahouny	6	6	-
- zná pracovní postup očkování a roubování rostlin a ovládá jeho nácvik	7. 3 Množení jehličnanů	6	6	12
	7. 4 Nácvik množení očkováním a roubováním	-	12	18
	7. 5 Ošetřování rostlin na množárně	6	-	-

	8. OŠETŘOVÁNÍ ROSTLIN V PRŮBĚHU VEGETACE	72	66	57
- ovládá zálivku hadicí a konví	8. 1 Způsoby zálivky (konví, hadicí, postřikem, zálivka ke kořeni, kapková závlaha)	18	12	12
- zvolí způsob zálivky dle druhu a stáří rostliny	8. 2. Okopávka, plečkování a pletí rostlin	24	12	6
- ošetřuje rostliny a provádí pěstební zásahy ve volné půdě	8. 3 Přihnojování rostlin tuhými a tekutými hnojivy	-	6	6
- ovládá práci s plečkou a motykou	8. 4 Vyvazování, vyštipování, zaštipování rostlin, probírka obrostu	-	6	6
- umí zvolit vhodné nářadí dle stavu stanoviště a pěstované kultury	8. 5 Ochrana zahradnických kultur	-	6	6
- umí zvolit vhodné hnojivo podle druhu rostliny aplikuje postřikovací směsi na porosty , za dodržování BOZP	8. 6. 1 Seznámení s chemickou, biologickou, fyzikální a integrovanou ochranou rostlin			
- zná nejvýznamnější škůdce a choroby	8. 6. 2 Poznávání nejvýznamnějších chorob a škůdců rostlin			
- ošetřuje víceleté rostliny, celé sadovnické úpravy	8. 6. 3 Aplikace postřikovacích směsí na porosty při dodržení BOZP			
- ošetřuje porosty trávníku	8. 6 Ošetřování sadovnických úprav	18	12	6
	8. 7 Ošetřování víceletých a nemocných stromů	-	-	6
	8. 8 Ošetřování trávníku (hrabání, pletí, zálivka, přihnojování, stříhání)	12	12	9
	9. PRÁCE V ZAHRADNICKÝCH STAVBÁCH (sklenících a pařeništích)	24	15	15
- ošetřuje rostliny a provádí pěstební zásahy v pařeništi, fóliovníku a skleníku	9. 1 Seznámení s technickým vybavením zahradnických staveb, dodržování BOZP	6	-	-
- dodržuje zásady bezpečnosti a ochrany zdraví při práci stanovené v těchto prostorách	9. 2 Kypření, pletí, okopávka, zálivka, přihnojování rostlin	12	12	12
- zvládá základní pěstební zásahy a orientuje se v obsluze a provozu skleníku	9. 3. Stínování (nátěrem , tkaninou) a větrání, zateplování skleníku	6	3	3

	10. SKLIZŇOVÉ PRÁCE	54	60	60
- sklízí ovoce, zeleninu, květiny a provádí posklizňovou úpravu, skladování a expedici	10. 1. Sklizeň ovoce	18	12	12
- rozpozná a charakterizuje hlavní druhy a odrůdy ovoce, zeleniny, skleníkových květin a květin k sušení	10. 1 Sklizeň zeleniny	12	12	12
- volí typ sklizně dle druhu a stupně vyzrálosti rostliny	10. 2. Sklizeň květin (květiny k řezu, k sušení)	12	12	12
- samostatně vybírá a sbírá ve volné přírodě rostlinné materiály vhodné pro vazačské využití	10. 3 Posklizňová úprava ovoce a zeleniny (probírka, třídění, úprava)	12	6	6
- zhodnotí vhodnost rostliny pro sběr semen a ovládá techniku sběru semen	10. 4 Sklizeň semen zahradních kultur	-	6	6
- dobývá okrasné a ovocné rostliny z volné půdy	10. 5 Dobývání okrasných dřevin a ovocných rostlin - keřů a stromů	-	12	12
	11. VAZAČSKÉ PRÁCE	81	96	138
- připraví si pomocný vazačský materiál, doplňkové a rostlinné materiály	11. 1 Přípravné vazačské práce	24	12	12
- ve vazačské a aranžérské činnosti uplatňuje estetické zákony a principy	11. 2 Zhotovení dušičkové vazby	18	18	18
- ovládá způsob zhotovení svatební, smuteční, vánoční a velikonoční vazby a vazby pro zvláštní příležitosti	11. 3 Pohřební a smuteční vazba	-	-	6
- vytváří vazbu kytice, aranžuje nádoby ze suchých rostlin, umí ji instalovat v interiéru navrhuje, aranžuje a používá suché květiny pro interiérovou výzdobu	11. 4 Zhotovení vánoční vazby	24	24	30
	11. 5 Zhotovená velikonoční vazby	-	6	12
	11. 6 Zhotovení svatební vazby	-	-	6
	11. 7 Aranžování misek a váz	-	6	12
	11. 8 Použití suchých květin ve vazbě	15	12	12
	11. 9 Zhotovení kytice	-	6	12
	11. 10 Dekorace interiéru	-	6	12
	11. 11 Vazba pro zvláštní příležitost (promoce, narozeniny)	-	6	6

	12. PĚSTOVÁNÍ TRŽNÍCH ROSTLIN	60	54	51
- vysazuje, ošetřuje, rozmnožuje a pěstuje základní sortiment venkovních, hrnkových a řezaných květin, květin k sušení a zeleniny	12. 1 Pěstování květin - trvalek, letniček, dvouletek	12	6	6
- rozpoznává a charakterizuje nejvýznamnější zástupce venkovních, hrnkových a řezaných květin, květin k sušení a zeleniny. Ovocných rostlin	12. 2 Pěstování cibulnatých a hlíznatých rostlin	6	6	6
- rychlí a přirychluje základní sortiment květin a zeleniny	12. 3 Pěstování hrnkových rostlin	18	12	12
- připravuje rostliny na prezimování a ošetřuje je na jaře	12. 4 Pěstování květin k řezu (skleníkové rostliny, letničky k řezu, doplňková zeleň)	12	6	6
	12. 5 Pěstování rostlin pro vazačské účely (trvalky, dvouletky, letničky, okrasné keře a stromy a keře)	-	6	6
	12. 6 Pěstování ovocných rostlin na stanovišti	12	6	6
	12. 7 Pěstování zelenin, včetně jejich rychlení a přirychlování	-	6	6
	12. 8 Zazimování rostlin a jejich ošetření na jaře	-	6	3
	13. OSTANÍ PRÁCE	66	60	60
- zhotovuje samostatně jednoduché návrhy výsadby rostlin	13. 1 Zhotovení návrhů výsadby na pozemek	-	6	6
- ovládá broušení zahradnických nůžek a nožů, zvládá jednoduché opravy zahradnického nářadí, zahradních staveb	13. 2 Broušení zahradnických nůžek, nožů a oprava zahradnického nářadí	12	6	6
- udržuje zahradní stavby a přilehlé pozemky se zelení	13. 3 Údržba zahradnických staveb a přilehlých pozemků (úklid sněhu, úklid cest, hrabání listí)	12	6	6
- ovládá práci se zahradní technikou a jeho údržbu,	13. 4 Práce se zahradní technikou	-	6	6
- umí manipulovat s rostlinným materiálem	13. 4. 1 Práce s motorovou sekačkou	-		
- orientuje se v měření meteorologických veličin a ovládá techniku měření	13. 4. 2 Práce s křovinořezem	-		
- zpracovává ovoce moštováním, umí obsluhovat lis a myčku na ovoce	13. 4. 3 Seznámení s pojízdnou sekačkou a motorovou pilou	-		
	13. 5 Manipulace s materiálem (manipulace s rostlinnou sadbou, prodej žákovských produktů)	12	6	6

- poznává a určuje druhy rostlin, zařazuje je do skupin a zná jejich využití v praxi	13. 6 Měření základních meteorologických veličin (seznámení s meteorologickou stanicí, měření teploty)	-	6	6
	13. 5 Moštování ovoce	12	12	12
	13. 6 Poznávání druhů rostlin (z oboru květinářství, sadovnictví, ovocnictví, zelinářství, plevelé)	18	12	12
Hodinová dotace za rok celkem			693	693 693

5. DISKUSE

Jaký je vlastně rozdíl mezi školními vzdělávacími programy a standardními osnovami?

Hlavní rozdíl mezi klasickými osnovami a ŠVP je to, že dosavadní učební osnovy byly totožné pro všechny školy v republice. Vycházely z určitého průměru podmínek, úrovně žáků, tradičních metod a nastavení vyučovacích předmětů v učebním plánu. Cílem vzdělávání pak bylo osvojení si vědomostí, dovedností a zhodnocení do jaké míry žák učivo zvládla a zda je schopen ho reprodukovat.

Nové učební osnovy či vzdělávací programy samy o sobě těžko výuku zkvalitní, prvořadý je učitel, který by měl změnit přístup ve výuce. Na druhé straně některé pilotní školy přiznávají, že odklon výuky od faktů ke klíčovým a odborným kompetencím, od frontální ke skupinové výuce vede ke hlubší fixaci látky a na žácích už je to po prvním roce znát.

Z analýzy vyplývá, že výuka odborného výcviku pouze na základě tématického plánu, je nedostačující. Učební dokumenty teoretických odborných předmětů mají své učebnice, odbornou literaturu. Proces propojení dovedností s vědomostmi je už takto velmi obtížný a absence učebního dokumentu pro odborný výcvik to dále prohlubuje. Jedním z řešení by byla učebnice, sylab či pracovní listy vytvořené pedagogickými pracovníky z podobně zaměřených učilišť. Uspořádání a výběr témat, způsob a metody výuky by byly zpracovány dle podmínek a možností středních odborných učilišť, podle potřeb trhu práce – konkrétně potřeb zaměstnavatelů jako klíčových představitelů světa práce.

Při tvorbě učební osnovy je důležité si ujasnit, které klíčové a odborné kompetence můžeme rozvíjet a které výukové metody přispějí k jejich rozvoji. Na tomto základě volit a uspořádat tématické celky učební osnovy. Hlavním cílem výuky není vybavit žáka pouze znalostmi a dovednostmi, ale kompetencemi, které mu pomohou optimálně využít vlastních schopností a předpokladů v osobním životě a pro úspěšné uplatnění na trhu práce.

Dále z analýzy vyplývá, že odborný výcvik je sice organizován podle platného rozvrhu a učivo je plánováno podle předepsaných témat, ale není realizováno.

Stanovit hranici, kde se stala chyba, kdo by měl být iniciátorem změny, je velmi obtížné. Předmětová komise má v tomto směru podle mého názoru iniciační význam. Kdo jiný a na jaké jiné úrovni může dát impuls ke změně a přístupu ve vzdělávání daného předmětu? Vždyť právě proto se stanovují předmětové a metodické komise, aby společně projednali nové nápady efektivnějšího vzdělávacího procesu, propojení vědomostí teoretických předmětů a dovedností odborného výcviku. Vzájemné poznatky a zkušenosti z pedagogické praxe by měli usměrňovat, vyzvedávat důležitost jednotlivých témat a hlavně učit nové aktualizované poznatky, učivo volit komplexně.

Neméně významnou funkci má vedení školy jakožto zdroje změny podmínek koordinátora pedagogického procesu. Bohužel jde velmi dlouhou cestu změny v přístupu a zodpovědnosti vůči pedagogickým pracovníkům a celého vyučovacího procesu.

6. ZÁVĚR

V předložené bakalářské práci se podařilo vytvořit nové učební osnovy odborného výcviku studijního programu Zahradnické práce, které budou využitelné při tvorbě ŠVP.

Práce v první části práce popisuje systém vzdělávacích programů a hierarchii učebních dokumentů u nás. Seznamuje se základními pojmy k celkovému pochopení problematiky a vysvětluje ji v souvislosti s pedagogickou praxí. Zabývá se novou koncepcí státního programu odborného vzdělávání a vysvětluje význam vytváření nových školních a vzdělávacích programů. Na příkladech z praxe je demonstrována důležitost těchto dokumentů a vliv učitele na jejich realizaci.

V praktické části jsou učební osnovy odborného výcviku analyzovány v prostředí středního odborného učiliště. Seznamuje s charakteristikou prostředí (SWOT analýza), s průběhem a organizací odborného výcviku, funkcí předmětové a metodické komise. Popisuje důvody, které vedly k tvorbě vlastního návrhu učebních osnov a navrhuje nová řešení .

Vlastní návrh učebních osnov proběhl tak, že původní osnovy byly doplněny, sloučeny či jinak nazvány. Došlo ke změně rozvržení témat do ročníků a hodinových dotací a stanovení výsledků vzdělávání v podobě odborných kompetencí. Byla vypracována nová charakteristika, cíl a přínos předmětu, jeho formy a organizace a hodnocení žáků. Výsledkem práce je plně použitelný učební dokument pro tvorbu nového ŠVP.

V budoucnu bude potřeba doplnit literaturu odborného výcviku a provést změnu i učebních osnov odborných předmětů.

Lze říci, že využití nových učebních dokumentů, je jedním z adekvátních řešení při inovaci vzdělávacího systému u nás. Bohužel k pozitivní změně pedagogického procesu nemůže přispět jen nový návrh učebních dokumentů či změna učebního dokumentu, ale zejména způsob jeho realizace – v přístupu k žákům, jejich motivaci, v příznivé atmosféře, ve vytváření prostoru pro aktivní zapojení žáků i učitelů do procesu vzdělávání, v samostatném hledání informací, tvořivosti atd.

V jednom se shodují snad všichni, kteří měli příležitost s ŠVP již pracovat – pedagogický kolektiv, jejich nadřízení spolu začnou více spolupracovat a komunikovat.

Jde tak o první impuls vedoucí ke změně. Vždyť kdo jiný může udělat změnu v procesu vzdělávání než pedagog? Kdo jiný by měl vznášet své náměty a kritiku na stávající edukační situaci?

7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- HUSNÍK, P. Středoškolské “rámce“ právě startují. *Učitelství noviny*. Praha: Gnosi, spol. s r. o., říjen 2007. ISSN 0139-5718.
- KALHOUS, Z. – OBST, O. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X.
- KAŠPAROVÁ, J. a kol., *Metodika tvorby školních vzdělávacích programů SOŠ a SOU*. Praha: NUOV, 2007. ISBN 978-80-85118-12-4.
- KERROVÁ, S. *Dítě se speciálními potřebami*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-147-9.
- KOLÁŘ, Z. – ŠIKULOVÁ, R. *Vyučování jako dialog*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2007. ISBN 978-80-247-1541-4.
- KŘÍŽ, E. *Didaktika praktického vyučování: Textová studijní opora (součást modulu řízeného samostudia pro učitelství odborných předmětů a učitelství praktického vyučování)*. Praha: ČZU, 2005. ISBN 80-213-1322-6.
- MAREŠ, J. *Styly učení žáků a studentů*. Praha: Portál, s. r., 1998. ISBN 80-7178-246-7.
- PATERSONOVÁ, K. *Připravít, pozor, učíme se*. Praha: Portál, 1994. ISBN 80-7178-102-9.
- PRŮCHA, J. *Učebnice teorie a Haluzky edukačního media: Příručka pro autory učebnic a výzkumné pracovníky*. Brno: Paido. 1998. ISBN 80-85931-49-4.
- SLAVÍK, M. – MILLER, I. *Oborová didaktika pro zemědělství, lesnictví a příbuzné obory: Textová studijní opora (součást modulu řízeného samostudia pro učitelství odborných předmětů)*. Praha: ČZU, 2006. ISBN 80-213-1549-0.
- VALÍŠOVÁ, A. a kol. autorů. *Historie a perspektivy didaktického myšlení*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0914-2.
- MŠMT. *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha*. Praha: Tauris, 2001. ISBN 80-211-0372-8.
- MŠMT. *Učební dokumenty pro odborná učiliště*. Praha: Septima, spol. s r.o., 2003, 36 s.
- MŠMT. *Učební osnovy pro přechodný devátý ročník základní školy*. Praha: Fortuna, 1993, 80 s.

NUOV. *Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání Zahradnické práce*. Praha: NUOV, 2007, 54 s.

Česká školní inspekce [on-line]. c 2006. [cit. 2008-01-11]. <<http://www.csicr.cz>>.

Projekt Pilot S [on-line].c 2005. [cit. 2007-12-04]. <<http://www.pilots.nuov.cz/index.php?r=30>>

Chronologický seznam vnitřních předpisů [on-line]. c 2007. [cit. 2007-06-20]. <<http://www.atre.cz/normy/frame.htm>>.

Národní ústav odborného vzdělávání [on-line]. c 2005. [cit. 2008 02-12]. <http://www.nuov.cz/index.php?page=vzd_v_cr&s=41>.

Sbírka zákonů [on-line]. c 2004. [2007-09-20]. <<http://www.msmt.cz/Files/Predpisy1/sb190-04.pdf>>.

Školská reforma [on-line]. c 2006. [cit. 2007-09-20]. <<http://www.msmt.cz/skolskareforma>>.

Výzkumný ústav pedagogický v Praze [on-line]. c 2005. [2008- 04-12]. <<http://www.vuppraha.cz/sekce/24>>.

ANOTACE

Analýza realizace učební osnovy předmětu odborný výcvik v prostředí školní zahrady

Fülekyová Věra

Institut vzdělávání a poradenství České zemědělské univerzity v Praze, bakalářská práce, 2008, 40 str.

Bakalářská práce se zabývá analýzou učebních osnov předmětu odborný výcvik v prostředí školní zahrady a zpracováním návrhu nových učebních osnov s návazností na tvorbu nového školního vzdělávacího plánu. K analýze byl vybrán obor vzdělání Zahradnické práce středního odborného učiliště.

Je zde nastíněna nová státní koncepce vzdělávání, hierarchie učebních dokumentů v edukačním procesu v kontextu s pedagogickou praxí, problematika středního odborného vzdělávání a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. .

Hlavním úkolem mé práce bylo analyzovat proces výuky, možnosti školy, učitelů, žáků, práci metodické komise, organizaci odborného výcviku, překážky realizace učebních osnov, spolupráci sociálních partnerů a navrhnout nová opatření a řešení problematiky.

Výsledkem práce je vlastní návrh učebních osnov, včetně nové charakteristiky, cíle a přínosu předmětu, jeho formy, organizace a hodnocení žáků. K učební osnově, jejich tematickým celkům, byly vytvořeny výsledky vzdělávání v podobě odborných kompetencí daného oboru. Plně použitelný učební dokument jako součást nového školního vzdělávacího programu je přínosem pro výchovně – vzdělávací proces.

Klíčová slova: učební osnovy, odborný výcvik, klíčové a odborné kompetence, školní vzdělávací plán, rámcový vzdělávací plán, tematické celky, analýza edukačního procesu, sociální partneři.